

GRADUAAT IN HET MAATSCHAPPELIJK WERK

SAMENWERKINGSVERBAND ODISEE-HBO5

TOETS NIEUWE GRADUAATSOPLEIDING • ADVIESRAPPORT

2 MEI 2019

Inhoud

1	Samenvattend advies van de visitatiecommissie.....	4
2	Rapportage van de bevindingen en overwegingen	6
2.1	Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau	6
2.2	Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving	7
2.3	Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau	9
2.4	Generieke kwaliteitswaarborg 4: opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg	11
2.5	Eindoordeel.....	12
3	Beoordelingsproces	13
4	Overzicht oordelen	14
	Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding.....	15
	Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR).....	17
	Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie.....	18
	Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten	19
	Bijlage 5: Lijst met afkortingen	21

1 Samenvattend advies van de visitatiecommissie

De NVAO heeft de domeinspecifieke leerresultaten van de nieuwe opleiding graduaat in het maatschappelijk werk gevalideerd op 18 februari 2019.

De graduaatsopleiding in het maatschappelijk werk is een omvorming van de slapende HBO5-opleiding seniorenconsulentenvorming, waarmee het echter nog maar weinig gelijkenissen vertoont. De focus van de opleiding ligt op emancipatorisch werken met diverse doelgroepen in een grootstedelijke context. De opleiding, die enkel in dagtraject wordt aangeboden, heeft een duidelijke studenteninstroom voor ogen: enerzijds ongekwalificeerde vrijwilligers die reeds werkzaam zijn in de sector en zich willen professionaliseren, anderzijds Brusselse jongvolwassenen met interesse voor maatschappelijk werk die een ander (of moeilijk) onderwijsparcours gelopen hebben, minder vertrouwd zijn met theoretische of cognitieve leerstijlen en meer voeling hebben met een praktijkgerichte leerstijl. De visitatiecommissie (hierna: commissie) waardeert deze visie. De opleidingsspecifieke leerresultaten zijn gebaseerd op de basiscompetenties van maatschappelijk werkers, gelinkt aan de domeinspecifieke leerresultaten en afgetoetst aan het werkveld. De commissie constateert bijgevolg dat de opleidingsspecifieke leerresultaten valide zijn.

Aan de basis van deze opleiding ligt het emancipatorisch en empowerend werken in een meertalige werkcontext. Dat de opleiding inzet op meertaligheid ziet de commissie als een belangrijke troef, waarbij respect voor de diverse instroom en de Brusselse werkcontext wordt getoond. De commissie beveelt aan om verder in te zetten op de uitwerking van het taalontwikkelen doceren en deze aanpak grondig en systematisch te evalueren. Het is een praktijkgerichte opleiding, gebaseerd op een gegronde visie op werkplekleren, die coherent wordt uitgebouwd. De opleiding werkt hiervoor samen met het werkveld. De commissie stelt vast dat de opleiding bij de ontwikkeling van het dossier vooral socio-culturele werksectoren nauw heeft betrokken, naast partners uit het maatschappelijk werk. De commissie adviseert om bij de verdere uitbouw van de opleiding zeker ook blijvend de sectoren in (individuele) zorg- en hulpverlening en welzijnswerk te betrekken. Hierbij kan internationale benchmarking en uitwisseling met andere opleidingen in Vlaanderen behulpzaam zijn. Daarnaast vraagt de commissie om bij de uitbouw van het erg praktijkgerichte curriculum de 'body of knowledge' niet uit het oog te verliezen.

Het werkplekleren omvat 59 studiepunten (doorlopend 2,5 dagen per week) en voldoet ruimschoots aan de decretale norm. De student wordt tijdens de 2,5 dagen werkplekleren degelijk ondersteund. Begeleidende gesprekken die in dialoog (student – werkplekbegeleider – werkplekmentor) plaatsvinden zijn van groot belang. De opleiding voorziet hieromtrent professionalisering voor werkplekbegeleiders en –mentoren. De commissie vindt overigens de docenten-ondersteuning die de opleiding biedt toonaangevend. Het curriculum wordt afgesloten met een graduaatsproef waarin de student een beroepsproduct ontwikkelt in samenspraak met de werkplek en hiermee aantoont in welke mate hij diverse competenties op een geïntegreerde wijze beheerst.

Odisee voorziet 1,68 VTE voor een instroom van 20 à 25 studenten. Gezien de beoogde diversiteit aan studenten en de grote inzet op individuele begeleiding en evaluatie, wijst de commissie op het belang van voldoende personele omkadering.

Het evaluatiebeleid is valide, transparant en de holistische benadering is passend bij de praktijkgerichte aard van de opleiding. De interne kwaliteitszorg is gebaseerd op de sterke kwaliteitscultuur van Odisee, is toereikend en passend voor een graduaatsopleiding. Voor de volgende instellingsreview wil men de volledige evaluatiecyclus van de opleiding afgerond hebben, de eerste logische stappen zijn hiervoor alvast gezet.

De commissie die de aanvraag van het samenwerkingsverband Odisee-HBO5 voor de opleiding graduaat in het maatschappelijk werk heeft beoordeeld, brengt een positief advies uit aan de NVAO. Zij baseert haar oordeel op het informatiedossier en het toelichtend gesprek.

Met het oog op de verdere ontwikkeling van de nieuwe opleiding, formuleert de commissie de volgende aanbevelingen. Deze aanbevelingen doen geen afbreuk aan het huidige oordeel over de potentiële kwaliteit van de opleiding.

De commissie beveelt de opleiding aan:

- Betrek vertegenwoordigers uit een breed sociaal werkveld (in het bijzonder sectoren in (individuele) zorg- en hulpverlening en welzijnswerk) en scherp het onderscheid tussen maatschappelijk werk en sociaal-cultureel werk aan.
- Werk de inzet op meertaligheid goed uit en evalueer het taalontwikkelen doceren degelijk zodat de effectiviteit ervan gekend is.
- Werk met het oog op de diverse studenteninstroom de 'op maat gesneden didactische aanpak' goed uit.
- Bouw de intercollegiale toetsing beter uit om de betrouwbaarheid van de toetsing te borgen.

Den Haag, 2 mei 2019

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding voor de opleiding graduaat in het maatschappelijk werk van het samenwerkingsverband Odisee-HBO5,

Toon Martens
(voorzitter)

Janah Falat
(secretaris)

2 Rapportage van de bevindingen en overwegingen

2.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

Het beoogd eindniveau weerspiegelt qua niveau, oriëntatie en inhoud de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en/of het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Bevindingen

Odisee kiest bewust voor een volwaardige integratie van haar graduaatsopleidingen in de respectievelijke studiegebieden van de hogeschool zodat aan de uitvoering van de nieuwe Odisee-onderwijsvisie 2027 intens kan worden samengewerkt met de bacheloropleidingen. De graduaatsopleidingen met hun doorleefde principes van flexibiliteit, praktijkgericht opleiden, werkplekleren en nog zoveel meer zijn inspirerend voor de hele instelling. Daarenboven stimuleren de diverse graduaatsopleidingen elkaar onderling in een overkoepelende ‘taskforce HBO5’.

De graduaatsopleiding in het maatschappelijk werk is de omvorming van de (slapende) HBO5-opleiding seniorenconsulentenvorming waarmee het nog maar weinig gelijkenissen vertoont. De opleiding wordt ondergebracht in het studiegebied sociaal-agogisch werk. De focus van de opleiding ligt op het emancipatorisch werken met diverse doelgroepen in een grootstedelijke context. Brusselse jongeren met interesse voor maatschappelijk werk, die een ander (of moeilijk) onderwijsparcours gelopen hebben, minder vertrouwd zijn met theoretische of cognitieve leerstijlen en meer voeling hebben met een praktijkgerichte leerstijl voelen zich door deze opleiding aangetrokken. Daarnaast zijn er niet gekwalificeerde werknemers die al dan niet als vrijwilliger werkzaam zijn en baat hebben bij een dergelijke graduaatsopleiding zodat ze professioneler handelen.

De keuze van de opleidingsspecifieke leerresultaten van de graduaatsopleiding in het maatschappelijk werk is gebaseerd op de basiscompetenties maatschappelijk werker, de domeinspecifieke leerresultaten en de input van talrijke werkveldpartners. Werkveldpartners vinden het belangrijk dat de afgestudeerde breed inzetbaar is, een brugfunctie opneemt, autonoom aan opdrachten kan werken en daardoor duidelijk te onderscheiden is van een bachelor in het sociaal werk. De kerndoelen van de opleiding worden in een competentiematrix gekoppeld aan het beoogde beheersingsniveau. Door middel van deze matrix wordt het beoogde niveau 5 overzichtelijk in kaart gebracht waarbij het uitgesplitst wordt in een basisniveau en een doorgroei niveau. Voor de bacheloropleiding volgt een (vereist) gevorderd niveau. Voor zowel de maatschappelijk werker als sociaal werker vormen emancipatorisch en empowerend werken de basis, alsook het werken in meertalige contexten. De graduaatsopleiding is dankzij haar groot volume werkplekleren erg praktijkgericht. De totstandkoming van het curriculum gebeurde in nauwe samenwerking met het Brusselse werkveld. Werkveldvertegenwoordigers zijn betrokken als expert in doelgroepwerking, als partner in functie van het werkplekleren en als (potentiële) werkgever.

Overwegingen

De commissie ziet een duidelijke relatie tussen de opleidingsspecifieke leerresultaten en de domeinspecifieke, hierdoor zijn de opleidingsspecifieke leerresultaten valide. De focus op meertaligheid in het curriculum vindt de commissie evident, dit beantwoordt aan de door Odisee vooropgestelde kwaliteitsnormen van een goed curriculum in een grootstedelijke context. De accenten die de opleiding legt op Brusselse jongeren en werkenden, zijn logisch en waardevol.

De opleiding heeft het onderscheid tussen niveau 5 en 6 goed in het vizier. De beoogde graduaatsopleiding is geen bachelor-light opleiding, de commissie heeft hiervoor meerdere garanties in het toelichtend gesprek vastgesteld zoals bijvoorbeeld het groot volume aan praktijkgerichtheid. Door middel van werkpleklers is dit aspect goed uitgebouwd. Werkpleklers telt 59 studiepunten (doorlopend 2,5 dagen per week), is volledig geïntegreerd in het curriculum en voldoet dus ruimschoots aan de decretale norm. De commissie stelt vast dat de opleiding in grote mate in zgn. cocreatie met het Brusselse werkveld aan de slag gaat, en dat bij de ontwikkeling van het dossier vooral partners uit de socio-culturele werksectoren nauw heeft betrokken, naast de partners uit het maatschappelijk werk. Ze beveelt aan om bij de verdere uitbouw van de opleiding zeker ook blijvend de sectoren in zorg- en hulpverlening en welzijnswerk te blijven betrekken. De commissie vindt het daarenboven belangrijk om het onderscheid tussen maatschappelijk werk en het socio-cultureel werk aan te scherpen. Daar waar de socio-cultureel werker vooral met groepen werkt, is het voor een maatschappelijk werker belangrijker om in te spelen op individuele zorgbehoeften. Ze adviseert de opleiding om hiervoor bijvoorbeeld haar licht op te steken in Nederland maar ook in Vlaanderen. Regelmatig benchmarken werkt inspirerend en houdt de opleiding nog scherper aangesloten op de actuele praktijk.

Oordeel: voldoende

2.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving maakt het voor studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Bij het inrichten van de onderwijsleeromgeving in de graduaatsopleiding staan volgende principes centraal: praktijkgestuurd leren, emancipatorisch en empowerend werken, waarderend werken, maatwerk en verbindend werken. De opleiding richt zich tot twee doelgroepen: Brusselse (jong)volwassenen en geïnteresseerden zonder diploma maar reeds werkzaam in de sector. Men richt enkel een dagtraject in. De klasgroepen zijn bewust heterogeen samengesteld zodat studenten zelf ervaren wat gedifferentieerd werken inhoudt. Dit is een vaardigheid die ze als maatschappelijk werker ook moeten beheersen. Bij graduaatsstudenten staat het 'doen' centraal, de opleiding voorziet dit in haar traject als volgt: gedurende 2,5 dagen per week (dinsdag, woensdag, donderdag) leren de studenten op de werkplek. Vier leerlijnen in het curriculum ondersteunen hen hierin: de leerlijn professioneel leren, de leerlijn beroepsrollen van een maatschappelijk werker, de leerlijn vaardigheden en de leerlijn mens & maatschappij. Voor studenten met relevante actuele werkervaring is leren op de eigen werkplek toelaatbaar en zijn vrijstellingen mogelijk, een EVC-procedure is uitgewerkt. In principe is werkpleklers gekoppeld aan contactonderwijs gedurende de overige weekdays (maandag-vrijdag). In een latere fase onderzoekt de opleiding de mogelijkheden tot uitgebreidere flexibiliseringsmogelijkheden. Men denkt aan lesuren op avonden of op zaterdag.

Het studieprogramma start met een oriënteringsfase: thuiskomen in de opleiding, in de leergroep en in het werkveld (semester 1). Vervolgens verruimt men in semester 2 de focus naar de context van de mensen: gezin/wijk/doelgroep in de maatschappij. Relevante opleidingsonderdelen hierbij zijn bijvoorbeeld: *stad en diversiteit, inspraak en participatie*. Gedurende semester 1 op een verkennende manier en in semester 2,3 en 4 werkt de student in principe anderhalf jaar op dezelfde werkplek. Het programma zet in op groeiende autonomie en complexiteit in de vier beroepsrollen (bruggenbouwer en onthaal, community building, begeleiding van individuele trajecten en werken met groepen). De student eindigt in semester 4 met de graduaatsproef: het ontwikkelen van een beroepsproduct in samenspraak met de werkplek.

Hierin laat de student zien dat hij een aantal competenties op een geïntegreerde wijze beheerst, meer bepaald de competentie levenslang leren en de competenties verbonden met een zelfgekozen beroepsrol die centraal staat in de graduaatsproef.

Werkplekleren staat centraal in het curriculum, te beginnen met een verkenning van het brede werkveld d.m.v. bezoeken en meedraaien. Tot op heden gaven een 10-tal organisaties te kennen geïnteresseerd te zijn om als werkplek dienstig te zijn, o.a. de thuislozensector. Op basis van de verkenning 'solliciteren' studenten naar een voorkeurwerkplek waar ze voluit voor gaan. Een werkplekbegeleider (opleiding) en werkplekmentor (werkplek) begeleiden hen. Zoals eerder aangegeven worden ze tevens ondersteund door het aanbod binnen de diverse leerlijnen van het curriculum. Concreet betreft het (een greep): supervisiegesprekken, casusbesprekingen, inoefenen van vaardigheden, onderzoekwerk, enz. De docent Professioneel Leren (opleiding) draagt hierin als coach een belangrijke verantwoordelijkheid. Hij heeft een signaalfunctie naar andere docenten toe én evalueert de studenten niet waardoor er geen rolverwarring ontstaat tussen het coachen (op basis van vertrouwen) en het beoordelen. Het is duidelijk dat in dit onderwijsconcept ten aanzien van de student begeleidende gesprekken van groot belang zijn. Odisee onderscheidt volgende types gesprekken: individuele coachinggesprekken, opstartgesprekken (in dialoog met student, werkplekbegeleider en werkplekmentor) en werkplekgesprekken (dialoog) waarbij de groei in competenties van de student besproken en kwalitatief geëvalueerd wordt. Odisee zet in op talentbegeleiding. Bijzondere aandacht gaat uit naar het omgaan met (beperkte) taligheid en meertaligheid. Er geldt een laagdrempelige taalinstap-voorwaarde (B1) en men zet in op een taal-groeitraject. Docenten geven taalontwikkelen les en vaktermen worden in een ondersteunend (taal)traject aangeleerd. Remediëring met behulp van een taalcoach is mogelijk. Uniek en waardevol is dat meertaligheid gezien wordt als het kunnen omgaan met taal en cultuur van degene waarmee men werkt. Taligheid is dus niet beperkt tot het beheersen van het Nederlands, Frans of Engels. De thuistaal van de student wordt gewaardeerd evenals de vreemde taal van de cliënt, bv. Turks, Koerdisch.

Odisee heeft naast een instroombeleid (bv. rekruteren van Brusselse jongeren via studiebegeleiders S.O., Brusselse jeugdwerkorganisaties, SID-in beurzen) ook een uitstroombesluit waarbij ze bijvoorbeeld actief mee op zoek gaat naar tewerkstellingsmogelijkheden in samenwerking met de VDAB.

Odisee rekruteert niet uit de voormalige HBO5-opleiding van het CVO en werft voor deze nieuwe opleiding 1,68 VTE aan voor een instroom van 20 à 25 studenten. Daarnaast ontleent ze in functie van het ontwikkelwerk 0,80 VTE uit het studiegebied sociaal-werk en doet ze beroep op 2 extra aangeworvenen die alle graduaatsopleidingen van Odisee bijstaan met onder andere de aanmaak van generieke materialen zoals modelovereenkomsten, vademecums, enz. Van belang is dat het aan te werven personeel vooral veel voeling heeft met de beoogde doelgroep van Brusselse (jong-) volwassenen. Odisee voorziet daarom in diverse professionaliseringsinitiatieven zowel voor het graduaatsteam als voor de werkplekmentoren, zowel aanbod- als vraaggestuurd. Voorbeelden hiervan zijn: taalontwikkelen doceren, gedifferentieerd doceren, holistisch evalueren, enz.

De leeromgeving van de studenten bestaat uit o.a. informele ontmoetingsruimtes voor graduaatsstudenten, vaste leslokalen en een bibliotheek, incl. een digitaal leerplatform (Toledo).

Overwegingen

Bij de uitbouw van het curriculum is de competentiegerichte aanpak goed uitgewerkt. De principes die men hierbij hanteert, m.n. praktijkgestuurd leren, emancipatorisch en empowerend werken, waarderend werken, maatwerk en verbindend werken passen bij het beroepsprofiel en zijn herkenbaar aanwezig in het programma. De leerlijnen zijn helder uitgewerkt.

De commissie waardeert in het bijzonder binnen de leerlijn *mens & maatschappij* de modules 'stad en diversiteit' en 'outreaching werken' omdat hiermee goed ingespeeld wordt op de reële Brusselse werkcontext. Daardoor kunnen de studenten goed voorbereid aan het werk. Verder verzoekt de commissie om in het programma voldoende aandacht te besteden aan de 'body of knowledge'. Door het vele praktijkleren zou de opleiding dit uit het oog kunnen verliezen.

Het instroombeleid met focus op heroriënteerders uit de bacheloropleidingen maar meer nog op Brusselse (jong) volwassenen en ongekwalificeerde werknemers in relevante sectoren, weet de commissie te waarderen maar ziet in de beoogde diversiteit tevens een grote uitdaging. Ze beveelt aan om een 'op maat gesneden didactische aanpak' goed uit te werken. Door het feit dat er geen personeel overkomt vanuit het CVO, wijst de commissie op het belang om personeel aan te trekken die voeling en ervaring heeft met de doelgroep van niveau 5. De commissie vraagt tevens om in voldoende omkadering te voorzien en desgevallend het aantal personeelsleden uit te breiden.

Werkplekleren vormt in het programma de rode draad. De belasting telt 59 studiepunten (doorlopend 2,5 dagen per week), is volledig geïntegreerd in het curriculum en voldoet dus ruimschoots aan de decretale norm. Werkplekleren (dinsdag, woensdag, donderdag) vertrekt van een grondige (holistische) visie, is coherent uitgebouwd en de begeleiding ervan vindt de commissie doordacht. De consistente relatie met de aanpalende contactdagen (maandag-vrijdag) weet de commissie te waarderen. Betrokken actoren hebben een duidelijke rol. Gezien in functie van de begeleiding van de student het voeren van gesprek voortdurend centraal staat (bijvoorbeeld opvolgingsgesprek, werkplekgesprek in dialoog) is voor werkplekbegeleiders en werkplekmentoren professionalisering voorzien, bijvoorbeeld ontwikkelingsgericht coachen. Overigens vindt de commissie alles wat docentenondersteuning betreft behoorlijk indrukwekkend. Ook mooi is het opzet om studenten door middel van zeer intensieve begeleiding alle kansen te geven om op succesvolle wijze de ganse opleiding te doorlopen. De vooropgezette begeleiding is zeer arbeidsintensief. Nogmaals, dit vergt goede en voldoende omkadering. De commissie herhaalt om dit goed voor ogen te blijven houden.

De commissie vindt de inzet op meertaligheid een grote troef, zeker vanuit respect voor de grote diversiteit binnen de verwachte instroom en vanuit respect voor de Brusselse werkcontext. Voor potentiële studenten wordt hierdoor de instapdrempel laag en voor het Brusselse werkveld verhoogt de relevantie van de opleiding. De commissie beveelt aan om hierop grondig in te zetten. Ze nam kennis van het taalontwikkelen doceren, maar adviseert om dit principe goed te evalueren zodat de effectiviteit ervan gekend is.

Oordeel: voldoende

2.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering, waardoor zij nagaat of de beoogde leerresultaten worden bereikt.

Bevindingen

Het toetsbeleid van het samenwerkingsverband Odisee-HBO5 bouwt verder op dat van de hogeschool met bijzondere aandacht voor de eigenheid van de graduaatsopleidingen. Ook is het afgestemd op de vernieuwde onderwijsvisie 2027. Hierbij hanteert men enkele duidelijke uitgangspunten:

- Evalueren gebeurt zoveel mogelijk in het werkplekleren zelf.
- Evalueren gebeurt met holistische blik.
- Leren en evalueren is nauw met elkaar verbonden.
- Studenten ontwikkelen groeiend eigenaarschap in de evaluatiepraktijk.

Concreet voor de graduaatsopleiding in het maatschappelijk werk gebeurt de evaluatie bijna volledig op de werkplek. De diverse stappen in dit evaluatieproces zijn in schema gebracht waarbij de evaluatieactiviteiten en -actoren benoemd zijn. Werkplekgesprekken tussen student, werkplekbegeleider en mentor en supervisiegesprekken tussen student en werkplekbegeleider wisselen elkaar af, het evaluatiegesprek tussen student en werkplekbegeleider sluit per semester/opleidingsfase de evaluatiecyclus af, d.i. de summatieve evaluatie van competenties. Op basis van het evaluatiegesprek bepaalt de werkplekbegeleider of de student voldoet of niet voldoet (go of no go). Hij neemt dit besluit op basis van 360°-benadering van de evaluatie van de student. Intercollegiale toetsing tussen werkplekbegeleiders en vakdocenten zorgt voor een afgewogen en gedragen definitieve score. De evaluatiecycli liggen voor de vier leerlijnen vast. Een digitaal competentie-opvolgsysteem brengt de evaluatieresultaten in kaart, competentieverslagen en -rapporten zorgen voor een inhoudelijke weergave van de bevindingen. Een concordantietabel bevat een overzicht van ijkpunten, breekpunten en beslisregels bij het vertalen van een beoordeling per competentie naar de beoordeling per opleidingsonderdeel. De evaluatie van het eindniveau gebeurt op twee manieren: enerzijds geeft een competentierapport op het einde van de opleiding de mate waarin de student de competenties realiseert weer, anderzijds toont de student d.m.v. een graduaatsproef aan of hij een aantal competenties op een geïntegreerde manier beheerst. Dit is een beroepsproduct dat past bij de finaliteit van een maatschappelijk werker. Een herkansingsopdracht is mogelijk. Toetsmatrixen en instrumenten ontwikkeld door de huidige toetscommissies zorgen voor transparantie en kwaliteitsborging.

Overwegingen

De commissie is onder de indruk van de vernieuwde kijk op evalueren: de evaluatie gebeurt bijna volledig op werkplek waarbij het competentieprofiel de basis vormt. Op basis van het evaluatiegesprek bepaalt vooral de werkplekbegeleider de score voldoende/onvoldoende en dit wordt in een competentierapport onderbouwd. Van daaruit en op basis van een concordantietabel volgt een voorstel-score voldoende/onvoldoende voor de opleidingsonderdelen. Intercollegiale toetsing zorgt voor voldoende objectiviteit. Globaal valt ongeveer 80% van het curriculum onder deze regeling, de overige 20% zijn geïntegreerde opdrachten of proeven waarin ook het beheersen van kennis wordt geëvalueerd. De commissie begrijpt uit het gesprek dat dit binnen één of meerdere bacheloropleidingen een beproefde methode is en heeft er vertrouwen in dat dit ook binnen de graduaatsopleiding goed uitpakt. Ze stelt vast dat er voldoende stilgestaan wordt bij de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie door o.a. gebruik te maken van toetsmatrixen en de checklist van de toetscommissies. Het evaluatiebeleid is congruent aan het competentiegericht onderwijsconcept en passend bij een graduaats-opleiding. Het groeiproces van de student wordt op adequate wijze gemonitord, goede instrumenten zijn hiervoor beschikbaar en het ganse evaluatieproces is voldoende gedocumenteerd. Er is tevens veel aandacht voor de scholing van de evaluatoren. Wel beveelt de commissie aan om de intercollegiale toetsing beter uit te bouwen, de betrouwbaarheid ervan (vierogenprincipe) is niet geheel duidelijk. En vermits meertaligheid een absolute sterkte van de opleiding is (zie GKW 2) adviseert ze om de ERK-niveaus i.v.m. de talenkennis van de student d.m.v. cesuren beter vast te leggen. Het taalinstapniveau is B1, maar wat is het beoogde eindniveau?

Oordeel: voldoende

2.4 Generieke kwaliteitswaarborg 4: opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg

De opzet en de organisatie van de interne kwaliteitszorg is gericht op een systematische borging en verbetering van de opleiding waar de relevante stakeholders bij betrokken worden.

Bevindingen

De interne kwaliteitszorg van de graduaatsopleiding is gebaseerd op dat van Odisee en kent een eigenheid vanuit respect voor haar finaliteit en onderwijsaanpak. De uitbouw ervan gebeurt gefaseerd. In fase 0 bereidde de graduaatsopleiding de Toets Nieuwe Opleiding voor (juli 2018-februari 2019), in fase 1 ligt de focus op de start van de opleiding in september 2019, in fase 2 volgt men gestructureerd de uitrol van de opleiding op, in fase 3 evalueert men de opleiding vanaf het tweede academiejaar en in fase 4 bereidt men de externe beoordeling voor. Men streeft ernaar om vóór de volgende instellingsreview de volledige evaluatiecyclus van de graduaatsopleiding te hebben afgerond. Kwaliteit wordt geborgd door samenwerking onder supervisie van het opleidingshoofd sociaal werk: samenwerking onder collega's met actieve inbreng van werkveldpartners in een 'werkgroep graduaat MW'. Uiteraard worden ook studenten betrokken. Dit gebeurt op informele basis (bv. docenten vangen signalen van studenten op) en op formele basis (bv. formele feedbackgesprekken). Studentenvertegenwoordigers (per klasgroep) sluiten indien noodzakelijk of gewenst aan bij het overleg van het onderwijsteam. Het kwaliteitsbeleid is gebaseerd op de PDCA-systematiek. Nieuw is dat bij de 'check' kernmomenten in de evaluatie vast liggen in de zgn. VARIOSO-cyclus (verkennen – analyseren – reflecteren – optimaliseren – spiegelen). Een meetplan opgesteld in samenspraak met de programmacoördinator, start ten vroegste vanaf het tweede academiejaar.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de kwaliteitszorg van de graduaatsopleiding is ingebed in een sterke kwaliteitscultuur. Het kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool is solide en wordt aangepast aan de specificiteit van de graduaatsopleiding. Men streeft ernaar om vóór de volgende instellingsreview de volledige evaluatiecyclus van de graduaatsopleiding te hebben afgerond. De commissie vindt dat men daar tijdig mee begint en in logische stappen ernaar toewerkt. De gefaseerde aanpak laat toe dat men - indien nodig - tijdig kan bijsturen. Alle actoren (werkveld, studenten, docenten) zijn actief betrokken op maat van hun mogelijkheden. Werkplekieren is voor het geheel van de hogeschool nieuw, dus is een grondige evaluatie van het leren op de werkplek in de breedte en in de diepte gewenst. De opleiding moet zich afvragen waar de 'leerwinst' zit in het werkplekieren en daar concrete antwoorden op hebben.

Oordeel: voldoende

2.5 Eindoordeel

De commissie beoordeelt elk van de generieke kwaliteitswaarborgen als voldoende en bijgevolg is ook het eindoordeel voor de opleiding graduaat in het maatschappelijk werk van Odisee-HBO5 voldoende.

De commissie stelt vast dat de graduaatsopleiding in het maatschappelijk werk passend uitgebouwd is in lijn met de opleidingsspecifieke leerresultaten en beantwoordt aan wat nodig is voor een opleiding op VKS-niveau 5. Het curriculum is sterk praktijkgericht en voldoet hiermee aan de vooropgestelde kwaliteitsnormen vanuit Odisee voor het opleiden in een meertalige grootstedelijke (werk-)context. Meertaligheid wordt gezien als een troef en een leerkans, taalontwikkelen doceren zet hierop in. Werkplekleren wordt gradueel uitgebouwd en vormt de ruggengraat van de opleiding. De student kan rekenen op voldoende ondersteuning van de docent Professioneel Leren, de werkplekbegeleider en werkplekmentor. De opleiding investeert behoorlijk in de professionalisering van haar medewerkers, voornamelijk met het oog op de vernieuwde Odisee-visie van breed evalueren. Het opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg is ingebed in een sterke kwaliteitscultuur. De commissie daagt de opleiding uit om de kwaliteit en effectiviteit van het leren op de werkplek diepgaand te evalueren.

3 Beoordelingsproces

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het “Kader Toets Nieuwe HBO5-Opleiding (omvorming)”, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 28 april 2017.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan het vooroverleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens een vooroverleg op 4 april 2019 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens het toelichtend gesprek voorbereid.

Het toelichtend gesprek vond plaats op een opleidingsonafhankelijke locatie te Brussel op 4 april 2019 om 10.00 uur. De onderstaande gesprekspartners namen hieraan deel:

- **Jan Claeys**
- **Leen Hellinckx**
- **Tanja Nuelants**
- **Joke Stubbe**
- **Yann Conrath**
- **Ann Melis**

Tijdens dit gesprek zijn de vraagpunten van de commissie aan de orde gesteld.

Tijdens een besloten nabespreking op 4 april 2019 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een oordeel op de vier generieke kwaliteitswaarborgen en een eindoordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van adviesrapport dat naar alle commissieleden werd verstuurd. De feedback van de commissieleden is verwerkt. Het door de voorzitter vastgestelde adviesrapport werd naar de NVAO gestuurd op 2 mei 2019.

4 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per generieke kwaliteitswaarborg het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 2 weer.

Generieke kwaliteitswaarborg	Oordeel
1. Beoogd eindniveau	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3. Te realiseren eindniveau	Voldoende
4. Opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding

Partner samenwerkingsverband	Odisee
Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Warmoesberg 26, B-1000 BRUSSEL info@odisee.be www.odisee.be
Naam, functie, telefoon, e-mail contactpersoon	Ann Melis, Beleidsmedewerker DKB
Partner samenwerkingsverband	<ul style="list-style-type: none"> • CVO Lethas Brussel • CVO Hogere Leergangen voor Fiscale en Sociale Wetenschappen
Adres, telefoon, e-mail, website instelling	<ul style="list-style-type: none"> • CVO Lethas Brussel Roupeplein 16, B-1000 BRUSSEL info@cvolethas.be https://cvolethas.be • CVO Hogere Leergangen voor Fiscale en Sociale Wetenschappen Warmoesberg 26, B-1000 BRUSSEL Info@odisee.be www.odisee.be
Status instelling	Ambtshalve geregistreerd
Naam opleiding (graad, kwalificatie)	Graduaat in het maatschappelijk werk
Afstudeerrichtingen	-
Niveau en oriëntatie	Hoger beroepsonderwijs niveau 5 (HBO5)
(Bijkomende) titel	Gegradueerde in het maatschappelijk werk
(Delen van) studiegebied(en)	Sociaal-agogisch werk
ISCED benaming van het studiegebied	09 Health and welfare
Onderwijstaal	Nederlands
De vestiging waar de opleiding wordt aangeboden	Brussel-Hoofdstad en Dilbeek
Studieomvang (in studiepunten)	120
Nieuwe opleiding voor Vlaanderen	Ja, HBO5 omvorming
HBO5-opleiding van waaruit wordt omgevormd tot de nieuwe opleiding	Seniorenconsulentenvorming

Aansluitingsmogelijkheden en
mogelijke vervolgopleidingen

- PBA in het sociaal werk
- PBA in de gezinswetenschappen
- PBA in de orthopedagogie

Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR)

1. De gegradueerde stelt de cliënt centraal, bevordert empowerment, emancipatie en sociale cohesie, uitgaande van de mensenrechten en met respect voor gelijkwaardigheid en diversiteit.
2. De gegradueerde handelt bewust binnen een beroepsethisch en wettelijk kader.
3. De gegradueerde legt professioneel, respectvol en empathisch contact met de cliënt, het cliëntsysteem en andere relevant actoren.
4. De gegradueerde stimuleert de cliënt en het cliëntsysteem tot interactie met de omgeving.
5. De gegradueerde neemt een brugfunctie op tussen de cliënt, het cliëntsysteem en maatschappelijke voorzieningen.
6. De gegradueerde communiceert zowel schriftelijk als mondeling in begrijpelijke en correcte taal, hanteert adequaat diverse communicatie- en interactievormen en zorgt voor de administratieve opvolging.
7. De gegradueerde bevordert en ondersteunt de zelfredzaamheid van de cliënt en het cliëntsysteem door een beroep te doen op hun krachten en hun sociaal netwerk, en onderneemt doelgerichte acties in overleg met het team en met andere actoren.
8. In nieuwe en complexe contexten informeert en adviseert de gegradueerde de cliënt en het cliëntsysteem bij hun hulpvragen en noden.
9. De gegradueerde begeleidt de cliënt en het cliëntsysteem door het hulpverleningstraject heen en handelt daarbij op een methodische, agogisch verantwoorde wijze.
10. De gegradueerde begeleidt interactieprocessen tussen cliënten en cliëntgroepen en draagt bij aan opleidingsacties.
11. De gegradueerde stimuleert de cliënt en het cliëntsysteem tot actieve participatie aan de samenleving.
12. De gegradueerde volgt maatschappelijke ontwikkelingen en signaleert drempels en knelpunten in de eigen werking en/of in de samenwerking met andere actoren.
13. De gegradueerde plant en organiseert de eigen activiteiten en werkt actief en constructief samen in multidisciplinair verband met alle relevante actoren.
14. De gegradueerde ontwikkelt zijn professioneel handelen permanent op basis van (zelf)reflectie en deskundigheidsontwikkeling.

Datum validatie: 18 februari 2019

Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie

De beoordeling is gebeurd door een visitatiecommissie aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

Toon Martens (*voorzitter*), algemeen directeur van KHLeuven en de hogeschool UC Leuven-Limburg in de periode 2001-2016. Hij was 15 jaar bestuurder bij VLHORA en 2 maal voorzitter. Hij was ook afgevaardigd bestuurder van CVO Mobyus en voorzitter van het samenwerkingsverband in Leuven en Limburg. Hij startte op Vlaams niveau het samenwerkingsplatform op tussen HBO5-instellingen en hogescholen en was voorzitter tot einde 2016. Hij was ook jarenlang lid van de adviesraad van NVAO. Recent deed hij een instellingsreview in Ierland en was hij voorzitter van de beoordelingscommissie van de eerste HBO5-opleiding.

Ann Baeyens (*commissielid*) is sociaal-cultureel agoog van opleiding en sinds 22 jaar beroepsactief in de zorgsector. Beleidsondersteunend werk als stafmedewerker werd daarbij gevolgd door de functies van nationaal diensthoofd van de diensten Maatschappelijk Werk van het Christelijk Ziekenfonds en Departementscoördinator Zorg van de Landsbond Christelijk Ziekenfonds. Sinds 1 september 2017 is zij gedetacheerd naar het kabinet van de Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin als raadgever woonzorg, verantwoordelijk voor de thuiszorgdiensten waaronder de diensten maatschappelijk werk. Vanuit diverse functies werd zij betrokken bij de opmaak van beroepskwalificatieprofielen en bij nieuwe opleidingen in de eerstelijnszorg.

Nina Spithost (*commissielid*) is ruim 15 jaar werkzaam in hoger onderwijs in Nederland. Haar ervaring ligt in de Nederlandse *Associate degree*. Voor de opleiding Small Business & Retail Management van Stenden hogeschool heeft zij meegewerkt aan de opzet en de uitbouw van de duale bachelor. Zij is actief betrokken bij Europese ontwikkelingen via Chain 5 en heeft zich via studiereizen kunnen verdiepen in de Community Colleges in de Verenigde Staten. Kennisgebieden: niveau *Associate degree*, aansluiting en cocreatie met werkveld, inbedding waar nodig in bachelor en verzelfstandiging, werkplekleren, internationale ontwikkelingen en flexibilisering (in het Nederlandse experiment leeruitkomsten). Inmiddels is Nina programmamanager Associate degrees voor NHL Stenden hogeschool.

Ines Fraweel (*student-commissielid*), student HBO5 maatschappelijk werk, Stedelijk onderwijs Antwerpen.

De commissie werd bijgestaan door:

- **Lieve Desplenter**, adviseur kwaliteitscultuur hoger onderwijs, procescoördinator.
- **Janah Falat**, extern secretaris.

Alle commissieleden, de procescoördinator en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend waarmee zij tevens instemmen met de NVAO gedragscode.

Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding

- Informatiedossier TNO HBO5 omvorming graduaat in het maatschappelijk werk - samenwerkingsverband Odisee-HBO5

Verplichte bijlagen bij het informatiedossier

- De domeinspecifieke leerresultaten met een door de relevante dienst van het ministerie van onderwijs van de Vlaamse gemeenschap ondertekende verklaring dat de activiteiten en de descriptorelementen kennis en vaardigheden van de relevante beroepskwalificatie(s) herkenbaar aanwezig zijn in de domeinspecifieke leerresultaten;
- De beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten (binnen Odisee: wat resulteert in een competentiematrix)
- Schematisch programmaoverzicht
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen van de eerste 60 studiepunten, met vermelding van de beoogde leerresultaten, onderwijs/werkvorm(en), wijze van toetsing en toetsingscriteria, literatuur (verplicht/aanbevolen), aantal studiepunten (ECTS-fiches)
- Verklaring op eer waarbij bevestigd wordt dat de in het informatiedossier voorziene middelen en personeel zullen worden ingezet in de opleiding
- Overzicht van de contacten met het werkveld inzonderheid deze in functie van werkpleklers en interne kwaliteitszorg
- Onderwijs- en examenregeling
- EVC/EVK procedure
- Oplijsting van de gekende aanvullingstrajecten naar een bachelordiploma;
- Het rapport van de Commissie Hoger Onderwijs in het kader van het voorlopig kwaliteitstoezicht en - indien van toepassing - het verbeterplan

Niet-verplichte bijlagen bij het informatiedossier

- Opleidingsprofiel graduaat in het maatschappelijk werk (opleidingsspecifiek)
- Visie op vernieuwd competentieprofiel
- Samenvatting feedback werkveld (opleidingsspecifiek)
- Concordantie DLR-OLR (opleidingsspecifiek)
- Afstemming OLR graduaat – bachelor (opleidingsspecifiek)
- Principes bij het toewijzen van competenties en beheersingsniveaus aan OPO's (opleidingsspecifiek)
- Visie op sociaal werk in de bachelor sociaal werk in Odisee (opleidingsspecifiek)
- Internationale definitie van sociaal werk
- Visietekst sociaal werk (sociaal werkconferentie 2018)
- Nieuwe onderwijsvisie Odisee 2027
- Onderwijsvisie graduaatsopleidingen Odisee – april 2018
- Concept werkpleklers (opleidingsspecifiek)
- Integratie en financiering graduaatsopleidingen (begroting)
- Ondersteunende dienstverlening in Odisee
- Breedst – nieuwer Odisee visie op evalueren
- Checklist kwaliteitsborging toetspraktijk
- Visie op kwaliteitszorg in de graduaatsopleidingen
- Jaarwerkplan 2018-2019 (opleidingsspecifiek)
- Timing en aanpak omvormingsdossiers – reeks 30 november '18 en 15 februari '19
- Presentatie met schematische voorstellingen in het informatiedossier (opleidingsspecifiek)

Documenten beschikbaar gesteld tijdens het toelichtend gesprek

- Een stand van zaken dd. 2 april 2019, d.i. een overzicht van werkzaamheden (to do)
- Promotiefolder graduaat in het maatschappelijk werk.

Bijlage 5: Lijst met afkortingen

DLR	Domeinspecifieke leerresultaten
EVC	Erkenning van elders verworven competenties
GKW	Generieke kwaliteitswaarborg
MW	Maatschappelijk werk
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OLR	Opleidingsspecifieke leerresultaten
SP	Studiepunten
VTE	Voltijdsequivalent

Colofon

GRADUAAT IN HET MAATSCHAPPELIJK WERK
SAMENWERKINGSVERBAND ODISEE-HBO5 • 7980
Toets nieuwe graduaatsopleiding • Adviesrapport
2 mei 2019
Samenstelling: NVAO • Vlaanderen

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders

Parkstraat 28 • 2514 JK Den Haag
P.O. Box 85498 • 2508 CD The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 312 23 00
E info@nvao.net
www.nvao.net